

Kecenderungan penglibatan agropreneur dalam industri tanaman cendawan di Johor

Rosmiza MZ¹, Juliana Mah Hussin¹

¹Program Geografi, Pusat Penyelidikan Kelestarian Sosial, Persekitaran dan Pembangunan, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: Rosmiza MZ (email: miza@ukm.edu.my)

Abstrak

Senario permintaan di pasaran global semakin meningkat terhadap tanaman cendawan disebabkan kelebihan dalam pembangunan industri farmaseutikal, nutraceutikal, kosmeceutikal serta potensinya dalam pembangunan industri hiliran lain. Lantas, mendorong penglibatan agropreneur untuk menceburi industri herba ini. Namun, kadar penawaran cendawan di pasaran tempatan masih lagi rendah lantaran kekurangan pengusaha. Dalam usaha meningkatkan kadar penawaran cendawan di pasaran tempatan dan galakan penyertaan agropreneur, Dasar Agromakanan Negara (2011-2020) telah menetapkan industri cendawan sebagai salah satu industri bernilai tinggi negara. Tumpuan diberikan oleh pihak kerajaan sebagai dorongan untuk meningkatkan penyertaan agropreneur menceburi tanaman cendawan. Justeru, kajian dilakukan untuk mengkaji jenis cendawan yang ditawarkan serta menilai faktor kecenderungan penglibatan agropreneur dalam industri cendawan di Johor. Pemilihan Johor sebagai kawasan kajian memandangkan kadar penglibatan agropreneur dan pengeluaran hasil cendawan di wilayah ini adalah tertinggi di Malaysia. Rekabentuk kajian bersifat kuantitatif dan kualitatif. Kaedah triangulasi melibatkan kaji selidik, temubual dan pemerhatian telah dilaksanakan ke atas 42 orang responden. Kajian mendapati keseluruhan agropreneur di Johor menawarkan cendawan tiram kelabu (*Pleurotus pulmonarius*) kerana permintaan di pasaran tempatan adalah tinggi selain turut mengusahakan cendawan kukur (*Schizophyllum sp.*) dalam skala kecil. Kajian menonjolkan kecenderungan utama penglibatan agropreneur dalam industri tanaman cendawan adalah disebabkan oleh faktor minat terhadap tanaman herba ini. Selain itu, ia turut didorong oleh pulangan pendapatan lumayan dalam jangka masa singkat; pengaruh rakan perniagaan yang berjaya; pengaruh dasar kerajaan; serta mengambil alih perusahaan keluarga. Kesungguhan minat agropreneur untuk mengusahakan tanaman cendawan perlu didorong secara bersepadu, efektif serta holistik oleh pihak kerajaan melalui penawaran pelbagai insentif serta khidmat nasihat. Peningkatan penyertaan agropreneur dalam industri herba ini akan meningkatkan penawaran cendawan di pasaran malah berupaya mengurangkan kebergantungan import serta mensasarkan kepada jualan eksport negara.

Kata kunci: agropreneur, cendawan, herba, kecenderungan, penawaran, penglibatan

Agropreneurs' inclination to participate in the Johor mushroom industry

Abstract

The global demand for mushrooms is on the rise due to their pharmaceutical, nutraceutical, and cosmeceutical benefits, as well as the development of downstream industries. This has prompted agropreneurs to take part in this herbal industry. Local mushroom supply levels, however, are inadequate because of the lack of cultivators. In a bid to boost the local mushroom supply and to encourage the participation of agropreneurs, the National Agrofood Policy (2011-2020) has included the mushroom industry as one of the country's high-value industries. The government has focussed

its attention on this in order to motivate agropreneurs to cultivate mushrooms. Therefore, research has been carried out to identify the types of mushrooms that are on offer, and to investigate what are the factors that drive agropreneurs in Johor to cultivate mushrooms. Johor was chosen for this study because it has the highest number of agropreneurs, as well as mushroom production in the Malaysian mushroom industry. The research utilised both qualitative and quantitative approaches. The triangulation method, which includes questionnaires, interviews, and observation was carried out on 42 respondents. The data shows that all agropreneurs in Johor supply grey oyster mushrooms (*Pleurotus pulmonarius*) because of the high local demand for it, while fungus mushrooms (*Schizophyllum sp.*) are cultivated in small scale. The research indicates that the agropreneurs are inclined towards this industry because of their interest in this crop. Additionally, they are attracted by the promise of high returns within a short term; the success of fellow cultivators; incentives provided by the national policy; or because they took over the family business. To sustain the interest of agropreneurs in this industry, the government should provide integrated, effective, and holistic motivation through various incentives and by offering expert advice. The increase of local agropreneur participation in mushroom cultivation will boost local supplies, lessen our dependence on imported mushrooms, and provide supplies for the export market.

Keywords: agropreneur, mushroom, herbs, inclination, supply, participate

Pendahuluan

Industri cendawan berkembang pesat sejak tahun 1960an yang dipelopori oleh negara-negara di Asia berjumlah melebihi 74.64 peratus. China merupakan pengeluar terbesar cendawan dunia namun 95.0 peratus adalah untuk kegunaan domestik (Food and Agriculture Organization, 2015). Permintaan pasaran dunia terhadap cendawan segar, kering dan diproses semakin meningkat saban tahun didorong oleh potensinya yang tinggi dalam pembangunan industri farmaseutikal, nutrasetikal, kosmesetikal serta industri hiliran lain (Rosmiza et al., 2017a). Kelebihan ini menjadikan kadar permintaan yang tinggi tidak dapat ditampung oleh kadar penawaran yang rendah di pasaran.

Di Malaysia, industri cendawan masih dilihat sebagai sebuah industri yang baharu berkembang. Kebanyakan agropreneur mengusahakan perusahaan ini dalam skala yang kecil. Namun, kadar permintaan semakin meningkat sejajar dengan peningkatan jumlah penduduk; amalan gaya hidup sihat; kesedaran pengguna terhadap kepentingan penjagaan kesihatan; serta promosi oleh pelbagai pihak terutamanya agensi pertanian dan agensi lain melalui media cetak dan elektronik (Rosmiza et al., 2017a). Senario ini telah membuka ruang kepada industri cendawan Malaysia ke arah peningkatan sumbangan sektor pertanian dalam Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK); menjamin bekalan dan keselamatan bahan makanan negara; menjana pendapatan usahawan dan komuniti setempat serta mengeksploitasi sumber biodiversiti tempatan bagi menghasilkan produk bernilai tinggi (Rosmiza et al., 2017b). Namun, kadar penglibatan agropreneur dalam industri cendawan di Malaysia masih rendah.

Kecenderungan penglibatan usahawan dalam industri

Kejayaan seseorang usahawan bergantung kepada keupayaan usahawan tersebut untuk merebut peluang di pasaran; berkeupayaan untuk meningkatkan nilai sesuatu produk, bekerja keras untuk perubahan diri serta meningkatkan kemahiran dan kepakaran (Uddin & Bose, 2013). Selain itu, keazaman individu (Keogh & Polonsky, 1998), karekter demografi (umur, jantina, taraf pendidikan dan pengalaman) dan elemen persekitaran turut mendorong ke arah penglibatan dan kejayaan seseorang usahawan. Karekter demografi juga akan membuatkan seseorang usahawan itu menjadi lebih kreatif, berinovasi dan aktif dalam menonjolkan keunikan dan mengembangkan potensi sesebuah produk (Ahamad & Syed Moudud-ul-Haq, 2013; Chowdhury, 2013; Uddin & Bose, 2013). Manakala elemen persekitaran perniagaan pula didorong oleh kesesuaian strategi pemasaran; insentif kerajaan; halangan birokrasi; peluang perubahan teknologi; ketersampaian terhadap modal; penyediaan infrastruktur yang baik; peningkatan latihan keusahawan dan ketersampaian terhadap maklumat (Ahamad & Syed Moudud-ul-Haq, 2013; Chowdhury, 2013, Uddin &

Bose, 2013; Ahmad & Xavier, 2012). Selain itu, ia turut didorong oleh kehendak pasaran serta isu pengurusan di peringkat dalaman (Keogh & Polonsky, 1998).

Di bawah program ‘*The Global Entrepreneurship Monitor*’ (GEM) yang dijalankan di Afrika Selatan mendapati pembangunan sesebuah perusahaan bertitik tolak daripada senario sosial, ekonomi dan politik dalam masyarakat tersebut (Herrington & Kew, 2013). Dalam konteks mewujudkan sesebuah perusahaan yang unik serta meningkatkan penglibatan usahawan, sokongan inovasi dan faktor keusahawanan perlu dititik beratkan. GEM telah menonjolkan keperluan terhadap rangka kerja penglibatan keusahawanan antaranya modal keusahawanan; pendidikan; polisi kerajaan dan program sokongan; pemindahan penyelidikan dan pembangunan; pengkomersialan; infrastruktur fizikal; perundangan; pasaran dalaman yang terbuka serta galakan persekitaran budaya (Herrington & Kew, 2013).

Berfokuskan kepada kecenderungan penglibatan agropreneur dalam sektor pertanian, faktor kejayaan individu agropreneur itu sendiri mendorong seseorang lebih menggiatkan perusahaannya (Lee-Gosselin & Grise, 1990). Peluang yang wujud selain bertindak secara efektif, berwawasan; kreatif dalam menyalurkan idea ke arah keuntungan (Kim, 1996; Bachemin, 1989) usaha dan kesungguhan agropreneur serta paparan dan pendedahan kejayaan agropreneur lain menimbulkan kecenderungan kuat terhadap penglibatan usahawan dalam sektor pertanian (Khairuddin, 1996).

Penglibatan golongan belia dalam sektor pertanian kurang menyerlah kerana kurangnya ketersampaian terhadap kredit, perkhidmatan pengembangan dan modal sosial. Ini menuntut kepada pengukuhan agensi dalam menggalakkan penyertaan agropreneur muda dalam sektor pertanian melalui pelaksanaan polisi dan perundangan. Ini bagi memastikan program latihan dan pembangunan tani; kemudahan kredit; dan ketersampaian terhadap pengurusan ladang dilaksanakan secara berkesan. Malahan, pembangunan agropreneur itu sendiri perlu dikukuhkan dari segi semangat dan kesungguhan; pembangunan pengetahuan dan kemahiran, keupayaan kognitif di samping menjadikan sektor pertanian lebih menarik (Hollander et al., 2016; Kesteren & Dekker, 2016; Afande, 2015).

Di Malaysia, terdapat ramai usahawan menceburi perusahaan cendawan atas dasar minat yang begitu mendalam dan untuk menjana sumber pendapatan namun tahap kejayaan kebanyakan daripada mereka adalah kurang menyerlah. Ini disebabkan oleh kekurangan ilmu pengetahuan berkaitan pengurusan tanaman dan pengurusan lepas tuai; kurang inovasi; tidak bersifat kreatif; dan skop industri yang tidak bersifat komersil (Rosmiza et al., 2016). Justeru, kepentingan penyertaan institusi kerajaan mahupun swasta dilihat sangat relevan memandangkan kebanyakan usahawan kekurangan modal dan kemahiran untuk menguasai pasaran (Rosmiza et al., 2015).

Justeru, kajian direncanakan untuk menilai kecenderungan penglibatan agropreneur dalam industri tanaman cendawan selain turut mengenalpasti jenis cendawan yang diusahakan oleh agropreneur di sekitar Johor. Penglibatan tinggi usahawan dalam sektor pertanian dilihat berupaya meningkatkan penawaran cendawan di pasaran tempatan.

Metodologi dan kawasan kajian

Reka bentuk kajian ini adalah bersifat kuantitatif dan kualitatif. Analisis deskriptif dilaksanakan untuk menilai kecenderungan penglibatan agropreneur dalam industri cendawan di Johor. Teknik triangulasi dengan menggabungkan kaedah soal selidik, temubual dan pemerhatian turut dilaksanakan bagi memperolehi keputusan kajian yang lebih berkesan. Kaedah pemerhatian dilakukan di tapak projek penanaman cendawan bagi meninjau jenis cendawan yang diusahakan.

Populasi agropreneur di Johor adalah seramai 47 orang iaitu 23 orang berdaftar dengan Jabatan Pertanian manakala 24 orang lagi tidak berdaftar. Jumlah ini sentiasa berubah daripada masa ke semasa bergantung kepada jumlah penglibatan aktif agropreneur dalam industri cendawan. Seramai 42 orang responden telah terlibat dalam siri kajian ini. Kaedah persampelan bola salji digunakan bagi memperolehi sampel kajian. Sampel kajian terdiri daripada agropreneur cendawan yang berdaftar dengan Jabatan Pertanian dan juga yang tidak berdaftar. Senarai responden yang berdaftar dengan Jabatan Pertanian telah diperolehi dan dihubungi selain meminta responden mencadangkan subjek lain yang turut mempunyai ciri-

ciri yang diperlukan oleh kajian. Rasional pemilihan Johor sebagai kawasan kajian adalah berdasarkan kadar penglibatan agropreneur cendawan di Johor adalah yang tertinggi di Malaysia. Malah, Johor turut mencatatkan jumlah pengeluaran tertinggi bagi hasil cendawan di Malaysia. Pada tahun 2014, pengeluaran cendawan di Johor adalah 2614.55 metrik tan berbanding pengeluar kedua terbesar iaitu Selangor dengan jumlah pengeluaran sebanyak 1723.88 metrik tan.

Rajah 1 menunjukkan peta taburan agropreneur yang terlibat dalam industri cendawan di Johor. Taburan letakan perusahaan cendawan dilihat lebih berpusat di Daerah Muar, Kluang dan Pontian. Walau bagaimanapun, faktor lokasi dan pembangunan industri cendawan tidak dipengaruhi oleh persekitaran fizikal dan manusia.

Rajah 1. Taburan agropreneur di Johor

Hasil kajian dan perbincangan

Demografi agropreneur cendawan

Kajian mendapati perusahaan ini dipelopori oleh golongan lelaki iaitu seramai 36 orang (85.7%) manakala hanya 6 orang (14.3%) adalah perempuan. Majoriti perusahaan ini didominasi oleh peladang muda dalam kategori belia dan dewasa berumur dalam lingkungan 31 tahun hingga 50 tahun. Dapatan kajian menunjukkan seramai 13 orang (31.0%) agropreneur yang agak berusia berumur antara 51 tahun hingga 60 tahun. Berdasarkan kajian, kaum Melayu didapati mendominasi perusahaan cendawan di Johor iaitu seramai 30 orang (71.4%) manakala kaum Cina seramai 12 orang (28.6%) (Jadual 1).

Jadual 1. Profil Agropreneur Cendawan di Johor

Profil	Kategori	Bilangan	Peratus (%)
Jantina	Lelaki	36	85.7
	Perempuan	6	14.3
Umur	30 tahun ke bawah	4	9.5
	31 – 40 tahun	10	23.8
	41 – 50 tahun	11	26.2
	51 – 60 tahun	13	31.0
	61 tahun ke atas	4	9.5
Bangsa	Melayu	30	71.4
	Cina	12	28.6

Jangka masa penglibatan agropreneur dalam perusahaan cendawan merupakan elemen yang memperlihatkan keutuhan perusahaan dan kekuatan agropreneur dalam industri tanaman cendawan. Kebanyakan responden iaitu 13 orang (31.0%) mengusahakan industri cendawan dalam tempoh tiga hingga lima tahun. Kajian mendapati 12 orang (28.6%) responden merupakan agropreneur yang masih baru menceburi tanaman herba ini iaitu sekitar dua tahun ke bawah. Walau bagaimanapun, terdapat sembilan orang responden (21.4%) telah berpengalaman luas dalam industri cendawan dengan tempoh masa penglibatan 10 tahun ke atas (Jadual 2). Hasil tinjauan mendapati mereka begitu arif tentang selok belok pengurusan tanaman cendawan.

Majoriti agropreneur iaitu seramai 38 orang (90.5%) menjadikan perusahaan cendawan sebagai pekerjaan tetap manakala selebihnya 9.5% hanya pekerjaan sampingan (Jadual 2). Sebagai pekerjaan sampingan, agropreneur turut terlibat dengan pekerjaan lain seperti bekerja sendiri dan penjawat awam.

Jadual 2. Profil Perusahaan Cendawan

Profil perusahaan cendawan	Bilangan	Peratus
Tempoh menceburi		
2 tahun ke bawah	12	28.6
3 – 5 tahun	13	31.0
6 – 7 tahun	5	11.9
8 – 9 tahun	3	7.1
10 tahun ke atas	9	21.4
Status pekerjaan dalam industri cendawan		
Pekerjaan tetap	38	90.5
Pekerjaan sampingan	4	9.5

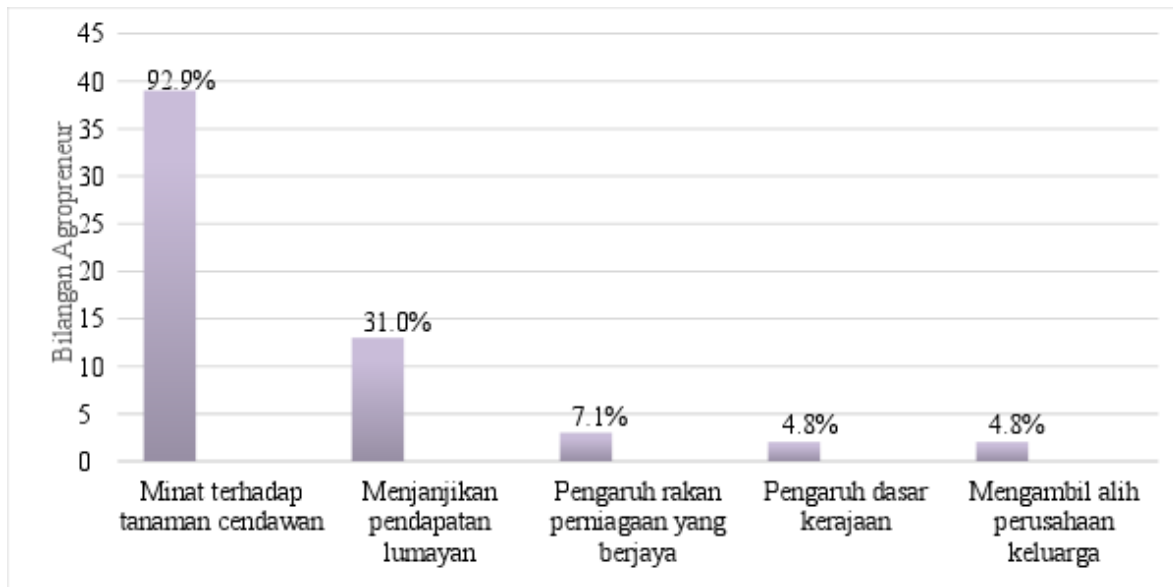
Kajian mendapati keseluruhan responden mengusahakan tanaman cendawan jenis tiram kelabu (*Pleurotus pulmonarius*). Berdasarkan Jadual 3, seramai 39 orang (92.9%) mengusahakan cendawan tiram kelabu manakala selebihnya tiga orang (7.1%) mengusahakan dua jenis tanaman cendawan iaitu tiram kelabu dan kukur (*Schizophyllum sp.*). Temubual mendapati, cendawan tiram kelabu menjadi pilihan agropreneur disebabkan permintaannya yang tinggi di pasaran daripada pelbagai kaum terutamanya Melayu dan Cina. Agropreneur juga turut mengusahakan cendawan kukur berskala kecil kerana cendawan ini mendapat permintaan yang agak tinggi di kalangan kaum Melayu.

Jadual 3. Jenis Cendawan yang Diusahakan oleh Agropreneur

Jenis cendawan	Bilangan	Peratus
Tiram kelabu (<i>Pleurotus pulmonarius</i>)	39	92.9
Tiram kelabu + kukur (<i>Schizophyllum sp.</i>)	3	7.1

Kecenderungan penglibatan agropreneur dalam industri cendawan di Johor

Hasil kajian mendapati terdapat lima faktor yang menentukan kecenderungan penglibatan agropreneur untuk menceburi industri cendawan di Johor iaitu minat terhadap tanaman cendawan; perusahaan yang menjanjikan pendapatan lumayan; pengaruh rakan perniagaan yang Berjaya; pengaruh dasar kerajaan dan mengambil alih perusahaan keluarga (Rajah 2).

Rajah 1. *Kecenderungan penglibatan agropreneur terhadap industri cendawan*

Minat terhadap tanaman cendawan

Hasil kajian menunjukkan 39 orang (92.9%) cenderung melibatkan diri dalam perusahaan cendawan kerana minat terhadap tanaman herba tersebut (Rajah 2). Hasil analisis temubual mendapati kecenderungan minat yang tinggi adalah penting kerana tanaman herba ini sangat berisiko tinggi. Ini kerana tanaman cendawan sangat sensitif kepada perubahan cuaca dan persekitaran yang tidak bersih. Malah pengurusan tanamannya perlu menekankan aspek ketelitian terutamanya dalam penyediaan substrat; pengukusan bongkah; penyuntikan benih; pengawalan suhu ketika peringkat pemeraman; kawalan penyakit dan serangga perosak dengan penggunaan bahan bebas kimia; serta pengendalian lepas tuai. Justeru itu, tanpa minat yang mendalam akan menyebabkan sebarang risiko yang ditanggung akan melemahkan semangat agropreneur untuk meneruskan perusahaan cendawan mereka.

“...Nak tanam cendawan ni memang kena ada minat nak tanam. Kalau main suka-suka nak tanam memang tak jadi. Sebabnya tanam cendawan ni banyak risiko. Kadang kena hujan tak boleh, panas pun tak boleh. Lagi-lagi kalau kena kulat habis satu rumah cendawan kena. Sebab tu minat tu penting untuk tanam cendawan” (A3).

“...Kalau tak ada minat, takut projek tu hanya bertahan separuh jalan saja. Yelah, cuba bayangkan kita buat sesuatu yang tak ada minat langsung dalam diri kita. Jika bongkah diserang sikit, langsung tak nak sambung lagi” (A19).

Menjanjikan pendapatan lumayan

Kajian mendapati seramai 13 orang (31.0%) responden menyatakan faktor pulangan pendapatan yang lumayan menimbulkan kecenderungan agropreneur untuk menceburi industri tanaman cendawan (Rajah 2). Hasil temubual mendapati perusahaan cendawan mampu memberikan pulangan pendapatan lumayan dalam jangka masa singkat.

Senario permintaan yang semakin meningkat dan memberangsangkan terhadap hasil cendawan segar dan diproses di pasaran tempatan dan antarabangsa menggalakkan penyertaan agropreneur untuk mengusahakan terhadap tanaman herba ini. Faktor keuntungan tinggi yang boleh diperolehi dalam jangka masa pendek di samping kos pengeluaran yang rendah memangkinkan lagi penglibatan agropreneur untuk menjana pendapatan utama dan sampingan melalui industri cendawan.

“...Makcik dok tanam cendawan ni sebab pendapatan la yang penting. Minat tu penting juga la. Tapi zaman sekarang orang semua cari benda yang dapat keuntungan. Kalau setakat minat saja tak jalan juga” (A5).

“...Cendawan ni boleh bagi untung tinggi kalau pandai buat dengan betul. Tapi hakikat cendawan boleh bagi tingkatkan pendapatan pakcik sebulan. Agak lumayan juga la bagi pakcik” (A27).

“...Cendawan boleh jana pendapatan saya sebulan. Kalau saya kerja luar sekalipun belum tentu saya dapat pendapatan macam ni” (A25).

Analisis temubual mendapati jangka masa menceburi perusahaan cendawan sangat mempengaruhi hasil pendapatan agropreneur. Pengalaman dan tahap pengetahuan yang tinggi dalam pengurusan tanaman turut dilihat mampu untuk mengurangkan risiko tanaman tidak menjadi serta serangan perosak dan penyakit. Pengurusan tanaman yang baik akan meningkatkan pengeluaran hasil. Temubual mendapati rata-rata responden menyatakan mereka memperoleh pendapatan bulanan antara RM1000 hingga RM3000 pada peringkat awal perusahaan iaitu kurang daripada dua tahun. Malahan ada yang mencecah pendapatan antara RM5000 hingga RM7000 sebulan bagi tempoh yang sama.

“...Akak baru terlibat tak sampai dua tahun. Pendapatan tu lebih la dari RM1000. Kadang tu kalau hasil banyak macam hasil pertama kedua, boleh dapat lebih daripada RM3000” (A17).

“...Saya baru terlibat je, tak sampai dua tahun. Sebenarnya cendawan ni bergantung kepada kepandaian kita nak urus. Kalau lagi lama kita dah urus, lagi la kita tahu cara nak tanam dia” (A9).

“...Sebenarnya nak dapat untung yang tinggi, kita kena banyak rumah cendawan je. Sehari keluar hasil 50kg pun dah banyak. Tapi kena tahu la, cendawan ni memang senang nak rosak. Kalau tak pandai jaga memang akan rugi” (A2).

Pengaruh rakan perniagaan yang berjaya

Seramai tiga orang (7.1%) responden menyatakan pengaruh rakan perniagaan yang berjaya turut mempengaruhi penglibatan mereka dalam industri tanaman cendawan (Rajah 2). Hasil temubual mendapati kisah kejayaan agropreneur cendawan di paparan media cetak dan elektronik terutamanya laman sosial memberi ransangan dan motivasi kepada agropreneur baru. Selain memperoleh pendapatan lumayan hasil

penjualan cendawan, mereka turut mengembangkan perusahaan cendawan melalui penjualan bongkah, benih serta mengadakan kursus dan bimbingan kepada usahawan lain.

“...Akak mula-mula dulu baca pasal Saiful tu, bila dah buat, Jabatan Pertanian panggil pergi kursus. Masa pergi kursus tu kenal dengan usahawan lain. Akak tengok Saiful tu buat memang menjadi. Akak jalankan cendawan sebab tengok dia la, berjaya besarkan industri cendawan ni” (A23).

“...Dulu saya ada baca tapi tak berani buat. Sampai la saya tengok En. Nabil buat sampai masuk surat khabar, tu yang saya nak buat sebab nampak potensi dia. Lepas tu saya ada group cendawan. Dalam tu ramai yang berjaya dan bagi tips kat saya” (A18).

“...Saya buat ni kecil-kecil dulu. Saya buat ni sebab ramai orang cakap pasal Haji Mokhtar yang buat cendawan ni. Kalau usahawan kat sini, siapa je yang tak kenal Haji Mokhtar. Saya dah dua tahun buat ni sebab ada belajar dengan dia dan juga usahawan lagi” (A1).

“...Bila pakcik fikir dan tengok anak muda kampung sebelah Berjaya, pakcik pun pergi belajar tanam cendawan dengan dia. Masa mula-mula tu, pakcik beli bongkah dengan dia. Sekarang ni, pakcik dah mula buat sendiri bongkah. Bagus la ada anak muda macam tu, boleh Tarik anak muda yang lain tanam cendawan. Tambah lagi, cendawan ni dapat permintaan yang banyak” (A20)”.

Pengaruh dasar kerajaan

Seramai dua orang (4.8%) menyatakan kecenderungan menceburi industri cendawan disebabkan oleh pengaruh dasar kerajaan (Rajah 2). Hasil temubual mendapati krisis kegawatan ekonomi pada tahun 1998 menuntut kerajaan memberi galakan kepada sektor pertanian. Ini disebabkan sektor pertanian kurang terkesan akibat kegawatan ekonomi kerana keperluan terhadap makanan akan sentiasa meningkat. Perubahan pucuk pemerintahan negara pada tahun 2003 hingga tempoh 2009 amat menekankan kepada pembangunan sektor pertanian negara. Dalam tempoh tersebut, pertanian ditonjolkan sebagai sektor perniagaan terpenting negara yang berupaya menjana pendapatan petani dan negara di peringkat global.

Selain itu, pihak agensi kerajaan juga turut menyalurkan pelbagai insentif sebagai galakan kepada agropreneur untuk menceburi industri cendawan. Antara insentif yang disalurkan ialah bahan input (beg plastik, kapur, benih, gelung leher serta penutup leher bongkah), bantuan khidmat nasihat, modal, serta kursus dan latihan. Jabatan Pertanian juga turut memberikan insentif untuk pembinaan dan menaik taraf rumah cendawan serta peralatan dan mesin (mesin pembancuh, pengukus dan pembungkus). Galakan daripada pihak kerajaan disimpulkan daripada beberapa hasil temubual di bawah:

“...Pakcik dah lebih 10 tahun tanam cendawan ni. Masa mula-mula terlibat tu, pakcik ingat masa tu Pak Lah ada suruh tanam cendawan sebab cendawan negara tak cukup. Sekarang ramai dah tanam cendawan sebab kerajaan pun bagi modal dan alat itu ini” (A9).

“...Jabatan Pertanian juga banyak membantu. Ni akak sedang dalam proses untuk dapatkan geran. Akak baru lepas habis kursus Agropreneur Muda Cendawan Siri 3. Akak cadang kalau dapat geran tu akak nak tambah rumah cendawan (A4).

“...Jabatan Pertanian juga galakkan untuk tanam cendawan. Sebenarnya, cendawan ni tak cukup pun. Hasil cendawan saya sendiri pun kadang-kadang tak cukup untuk pasaran. Sebab tu kerajaan bagi macam macam untuk usahawan tanam cendawan. Lagipun kalau tengok dalam TV, mesti ada ja kerajaan suruh libatkan diri dalam bidang pertanian. Tak kisah la nak tanam apa tapi bidang pertanian” (A13).

“...Jabatan Pertanian selalu datang melawat tanaman cendawan saya ni. Kadang tiap-tiap bulan datang sini. Kalau dia datang tu, dia bagi nasihatla pasal cendawan ni. Sebabnya cendawan ni ada la yang dok kena kulat” (A1).

“...Setakat ni saya terima mesin pembancuh daripada Jabatan Pertanian. Saya memang kerap berhubung dengan jabatan. Lagipun saya ambil benih daripada Jabatan Pertanian” (A16).

Mengambil alih perusahaan keluarga

Hasil kajian mendapati dua orang (4.8%) responden menceburi industri cendawan disebabkan oleh mengambil alih perusahaan keluarga (Rajah 2). Hasil temubual mendapati perusahaan ini telah lama diusahakan oleh keluarga agropreneur. Tambahan pula, berdasarkan pengalaman, responden mendapati perusahaan yang dijalankan oleh keluarganya mendatangkan pendapatan yang memberangsangkan sama seperti bekerja di sektor lain. Lantaran itu, agropreneur cenderung untuk mengambil alih perusahaan keluarga dengan mengusahakan tanaman cendawan.

“...Saya terlibat dengan tanaman cendawan ni dari ayah saya. Lepas habis mengaji (belajar), terus sambung kerja ladang. Ayah dah usahakan lebih daripada 10 tahun. Bila dah tua, tak ada anak lain nak tolong, jadi saya tolong ayah. Kalau kerja kilang pun, gaji sama juga dengan saya buat cendawan” (A13).

“...Saya dok urus cendawan ayah saya. Sekali, Jabatan Pertanian panggil untuk pergi kursus di Pagoh hari tu” (A14).

Kesimpulan

Permintaan, daya maju dan prospek industri cendawan di peringkat global dan tempatan secara segar atau diproses amat memberangsangkan. Ini didorong oleh kelebihannya dalam pembangunan industri farmaseutikal, nutrasetikal, kosmesetikal dan keupayaan potensinya dalam menyokong industri hiliran berkaitan. Permintaan yang tinggi dimungkinkan oleh perubahan gaya hidup masyarakat yang kini lebih mementingkan tahap kesihatan, pengamalan gaya hidup sihat di samping keenakan rasanya. Namun, daya maju industri cendawan tempatan kurang menyerlah disebabkan kadar penawarannya tidak mampu menampung kadar permintaan yang tinggi di pasaran.

Kecenderungan agropreneur berdasarkan minat mendalam terhadap tanaman cendawan belum berupaya untuk meningkatkan pengeluaran. Faktor ini perlu disokong oleh faktor-faktor lain terutamanya dasar kerajaan terhadap industri herba ini. Pihak kerajaan perlu menyalurkan pelbagai insentif seperti bantuan modal dan peralatan; khidmat nasihat; latihan seperti kursus untuk meningkatkan ilmu dan kemahiran kepada agropreneur untuk mengukuhkan daya saing mereka dalam industri cendawan. Malahan, penyelidikan dan pembangunan (R&D) perlu dikembangkan agar pengurusan tanaman cendawan lebih efisien dan efektif. Galakan kerajaan terhadap agropreneur muda untuk menceburi industri ini akan mengukuhkan kelangsungan cendawan sebagai sebuah industri berdaya maju.

Penghargaan

Sekalung penghargaan kepada Universiti Kebangsaan Malaysia atas sumbangan dana penyelidikan GUP 2016-023.

Rujukan

- Afande FO, Maina WN, Maina FMP (2015) Youth engagement in agriculture in Kenya: Challenges and prospects. *Journal of Culture, Society and Development* 7, 4-19.
- Ahammad I, Syed Moudud-Ul-Huq (2013) Women entrepreneurship development In Bangladesh challenges and prospects. *International Journal of Innovative Research and Development* 2, 41-48.
- Ahmad SZ, Xavier SR (2012) Entrepreneurial environments and growth: evidence from Malaysia GEM data. *Journal of Chinese Entrepreneurship* 4, 50-69.
- Chowdhury MS, Alam Z, Arif MI (2013). Success factors of entrepreneurs of small and medium sized enterprises: Evidence from Bangladesh. *Business and Economic Research* 3, 38-52.
- Food and Agriculture Organization (FAO) (2015) *OECD-FAO Agricultural Outlook, 2015-2024: OECD*.
- Herrington M, Kew J (2013) *GEM 2013 South African report: twenty years of democracy*. University of Cape Town, South Africa.
- Hollander S, Muiderman K, Ates B (2016) Passionate youth for agricultural development [Cited 20 Nov 2017] Available: from: www.includeplatform.net.
- Keogh PD, Polonsky MJ (1998) Environmental commitment: a basis for environmental entrepreneurship? *Journal of Organizational Change* 11, 38-49.
- Kesteren FV, Dekker M (2016) Debating the future of agriculture in Africa's transformation [Cited 20 Nov 2017] Available from: www.includeplatform.net.
- Khairuddin Khalil (1996). *Keusahawanan sebagai kerjaya*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.
- Kim TS (1996) Women entrepreneur of Singapore. In. Meng LA, Liang TW (eds) *Entrepreneurs, entrepreneurship & entreprising*. Eddison Wesley Publishing Company, Singapore.
- Lee-Gosselin H, Grise J (1990) Are women owner-managers challenging our definitions of entrepreneurship? An in-depth survey. *Journal of Business Ethics* 9, 23-35.
- Rosmiza Mohd Zainol, Amriah Buang, Rosniza Aznie Che Rose, Jabil Mapjabil, Mazdi Marzuki (2015) Penilaian faktor institusi dalam menentukan kemampanan usahawan jerami padi. *Malaysian Journal of Society and Space* 11, 140-151.
- Rosmiza MZ, Davies WP, Rosniza Aznie CR, Jabil MJ, Mazdi M (2016) Prospects for increasing commercial mushroom production in Malaysia: Challenges and opportunities. *Mediterranean Journal of Social Sciences* 7, 406-415.
- Rosmiza MZ, A'Shahqirin Aziz, Rosniza Aznie CR, Jabil Mapjabil, Mazdi Marzuki (2017a) Senario permintaan cendawan di Selangor menurut perspektif agropreneur cendawan. (eds.) Rosniza Aznie Che Rose, Zaimah Ramli, Sarmila Md. Sum, Lam Kuok Choy, Rosmiza Mohd Zainol. *Proceeding on 1st SEEDS 2017 International Conference*. 20-21 November. 151-157.
- Rosmiza MZ, Juliana Mah Hussin, Rosniza Aznie CR, Mazdi Marzuki, Jabil Mapjabil (2017b) Pengurusan sisa substrat cendawan dalam kalangan agropreneur muda cendawan (eds.) Rosniza Aznie Che Rose, Zaimah Ramli, Sarmila Md. Sum, Lam Kuok Choy, Rosmiza Mohd Zainol. *Proceeding on 1st SEEDS 2017 International Conference*. 20-21 November. 132-138.
- Uddin R, Bose TK (2013). Motivation, success factors and challenges of entrepreneurs in Kulna City of Bangladesh. *European Journal of Business and Management* 5, 148-156.